

STORERUD I ASKIM

KARTLEGGING AV BIOMANGFOLD I FORBINDELSE MED NYDYR KING

3. JULI 2010

Notat 2010:3

Utførende institusjon: Wergeland Krog Naturkart	Kontaktperson: Ola Wergeland Krog	
Oppdragsgiver: Hans Torper	Kontaktperson: Ole Henrik Fremstad	Dato: 3. august 2010
Referanse: Wergeland Krog, O.M. 2010. Storerud i Askim. Kartlegging av biomangfold i forbindelse med nydyrking. <i>Wergeland Krog Naturkart Notat 2010-3: 9s.</i>		
Referat: Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for Hans Torper ved Ole Henrik Fremstad gjennomført en undersøkelse av naturforholdene i de arealene som er planlagt nydyrket på gården Storerud i Askim kommune, Østfold. Det ble gjort feltundersøkelser på to arealer bevokst med skog, henholdsvis 104 og 73 daa. Feltundersøkelsene ble utført den 2. august 2010. Det ble ikke påvist naturtyper eller artsforekomster som ville blitt direkte berørt av nydyrkingen. Det ble imidlertid på to steder i teig 1 inn mot Rudsmosen foreslått en liten økning av buffersonen for å unngå punktering av myra og for å sikre en egnet faunapassasje mellom skogen sør for Rudsmosen og skogen nordvest for Rudsmosen.		
4 emneord: Askim Storerud Nydyrking Biomangfold		

INNHold

1	INNLEDNING	5
2	METODIKK	5
3	PLANOMRÅDE OG PLANBESKRIVELSE.....	6
4	NATURGRUNNLAG OG REGISTRERINGER	6
4.1	Naturgrunnlag.....	6
4.2	Feltregistreringer	7
4.3	Landskapsøkologisk vurdering.....	7
4.4	Andre registreringer.....	7
5	VURDERING AV TILTAKET	8
5.1	Tiltakets betydning for naturmiljøet	8
5.2	Avbøtende tiltak.....	9
6	REFERANSER.....	9

1 INNLEDNING

Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for Hans Torper utført en kartlegging av naturtyper og biomangfold på to områder på gården Storerud i Askim kommune i Østfold (se figur 1).

Kartleggingen er en del av forundersøkelsene for en planlagt nydyrking av to skogområder på til sammen ca 180 daa.

Bevaring av naturmiljø og biologisk mangfold er både lokalt og globalt en stor utfordring. Mange arter viser en urovekkende bestandsnedgang og menneskelig påvirkning har i økende grad vært med på å bestemme denne negative utviklingen. De viktigste årsakene til tap av biologisk mangfold er at leveområdene forandres som en følge av endret arealbruk samt at leveområdene stykkes opp (fragmentering). Regjeringens miljøvernpolitikk forplikter Norge og sektormyndighetene å forvalte biologisk mangfold slik at arter som naturlig finnes i Norge skal sikres i levedyktige bestander. Ved å kartlegge og forvalte arealene ut fra kunnskap om artenes forekomst og krav til leveområder, kan en sikre biomangfoldet. Utover det moralske ansvaret for å sikre livsgrunnlaget til kommende generasjoner har vi en rekke nasjonale lover og internasjonale avtaler som pålegger og forplikter Norge til å ta vare på det biologiske mangfoldet.

Fig. 1. Oversikt over planområdets beliggenhet på grensen mellom kommunene Askim og Eidsberg i Østfold.

2 METODIKK

Metodikken for kartleggingen bygger hovedsakelig på følgende håndbøker fra Direktoratet for naturforvaltning:

- Viltkartlegging: DN-håndbok 11-1996, revidert internettversjon 2000 (Direktoratet for naturforvaltning 1996)
- Kartlegging av naturtyper: DN-håndbok 13-1999, revidert internettversjon 2006 (Direktoratet for naturforvaltning 2006)

Andre viktige kilder som kartleggingen bygger på er "Norsk Rødliste 2006" (Kålås m.fl. (red.) 2006) og rapporten "Truete vegetasjonstyper i Norge" (Fremstad & Moen (red.) 2001).

Innsamlingen av opplysninger om biologisk mangfold har hovedsakelig foregått ved

- Feltarbeid
- Litteraturgjennomgang, databasesøk1, studier av kart (N5/N50) og flyfoto
- Kontakt med fagfolk og enkeltpersoner med naturfaglig kunnskap om området

3 PLANOMRÅDE OG PLANBESKRIVELSE

De kartlagte områdene ligger på gården Storerud øst i Askim kommune, gnr/bnr 43/1. Gården grenser mot Rudsmosen som med sine ca. 250 kvadratkilometer er den største myra i kommunen.

Den største teigen, heretter kalt teig 1, grenser inn mot vestkanten av Rudsmosen. Den andre teigen, teig 2, ligger litt øst for Rudsmosen og har ikke kontakt med myrrealene.

Søknaden om nydyrking av arealene er behandlet av landbrukskontoret for Hobøl, Spydeberg og Askim samt av Fylkesmannen. Det ble meldt tilbake et ønske om en kartlegging av biologisk mangfold på de aktuelle arealene.

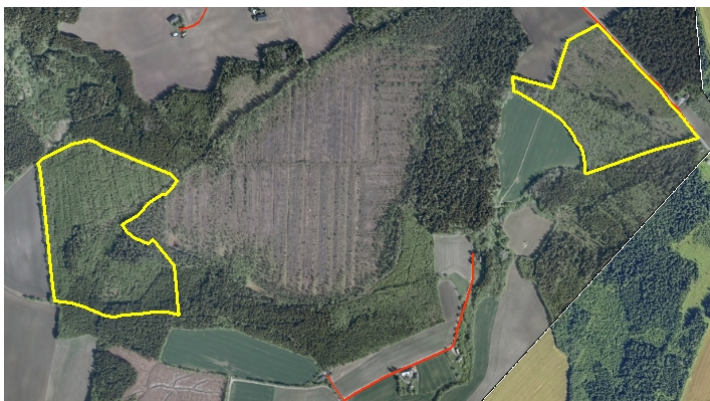

Fig. 2. Oversikt over de to områdene med skog som er planlagt dyrket opp. Mellom de to områdene sees Rudsmosen. Stripene i myra er sporene etter torvtekten som pågikk her i perioden 1903 - 1966.

4 NATURGRUNNLAG OG REGISTRERINGER

4.1 Naturgrunnlag

De aktuelle arealene ligger i det Østnorske grunnfjellsområdet og bergartene her består i hovedsak av gneis (se figur 3).

Berggrunnen er overlagret med marine sedimenter fra siste istid og lokalt består disse sedimentene vesentlig av silt.

Området er flatt og da silten er tett og medfører dårlig drenering er grunnvannsstanden i området høy og det har stedvis blitt dannet myr. Det er sannsynlig at mye av de dyrkede arealene i området tidligere har vært myr eller skog med høy grunnvannsstand. Mellom de to planlagte nydyringsområdene ligger fortsatt kommunens største myr – Rudsmosen. Arealene her har fra gammelt av trolig vært åpen og vannsjuk beitemark (Hans Torper pers.medd.), men består i dag av enten dyrket mark eller skog.

Rudsmosen ligger mellom de to teigene som planlegges ryddet. Myra ble kjøpt av Askim Torvstrølag i 1903 og det ble tatt ut torv her fram til 1966. På det meste ble det tatt ut 7000 m³ her i året og sesongarbeidet sysselsatte 8-10 mann (Brevig 2002).

Fig. 3. Oversikt over geologien i området. Arealer med grønn signatur er granat-biotittgneis/biotitt-muskovittgneis, mens rosa signatur viser et belte med granittisk øyegneis. Kilde: NGU (<http://www.ngu.no/kart/bg250/>)

4.2 Feltregistreringer

Begge de to teigene består av produksjonsskog på fuktig mark. Skogen i begge områdene har blitt flatehogd i forskjellige omganger og består i dag av skog i forskjellige stadier fra gjengroingsfase med tett ungsog av bjørk til noe eldre produksjonsskog i hogstklasse 4.

Gran dominerer i begge områdene. Teig 1 har den eldste skogen og her er det meste av arealene dekket av tett granskog på relativt forsumpet mark. Teig 2 er hogd i to omganger hvorav den nyeste hogsten i dag er helt overgrodd med bjørkekrautt.

Feltsjiktet er pga. dårlig lystilgang stedvis lite utviklet men i den noe eldre skogen, der lystilgangen er bedre, er typiske arter blåbær, smyle, bregner, hårsveve, maiblom og stormarimjelle.

Teig 2 er hogd i to omganger og den nyeste hogstflata domineres av tett foryngelse av bjørk i en frørestilling av furu. Den eldre hogstflata er i dag bevokst med tett granskog hvor det mot dyrket mark i sørvest står en brem av store osper. Feltsjiktet preges stedvis av bregner og bringebærkrautt og stedvis er det våte partier med torvmoser, torvull og molte.

Begge teigene er preget av høy grunnvannstand og er tidligere gjennomgrøftet. Grøftene er fortsatt tydelige.

I forbindelse med feltarbeidet ble det ikke registrert noen prioriterte naturtyper, rødlistearter eller hensynskrevende arter innenfor de to planlagte nydyrkingsarealene.

Et mindre areal av teig 1 berører buffersonen som er tegnet omkring Rudsmosen i naturdatabasen for Askim kommune, Natur2000 (Askim kommune 2010), se figur 4. Det ble derfor foretatt en mer nøyaktig avgrensning av naturtypen der den kommer i konflikt med nydyrkingsprosjektet. Dette ble gjort ved at myrkanten mot teig 1 ble gått opp og logget med håndholdt GPS (nøyaktighet 4 m), og sporloggen overført til digitalt kartverk.

Fig. 4. Avgrensningen av teig1 viste seg å komme i konflikt med buffersonen rundt den prioriterte naturtypen Rudsmosen.

4.3 Landskapsøkologisk vurdering

Fragmentering og oppstyking av landskapet og artenes leveområder regnes som kanskje den største trusselen mot artsmangfoldet på jorden i dag. I et relativt intensivt drevet kulturlandskap som vi finner her vil leveområdene for mange arter ofte bli liggende som isolerte øyer i et "hav" av dyrket mark. Å unngå videre fragmentering er derfor en stor utfordring i arbeidet med å ivareta artsmangfoldet. Som det framgår av figur 5 vil oppdyrking av teig 1 vest for Rudsmosen føre til at det dannes en smal korridor mellom skogområdene nordvest for- og sør for Rudsmosen. Denne korridoren bør ikke bli for smal da dette vil representere en ferdselsrestriksjon for flere arter. Behovet for en egnet korridor for faunaen sammenfaller med behovet for en buffersone for å sikre grunnvannsspeilet i Rudsmosen.

4.4 Andre registreringer

Askims største gjenværende myr ligger mellom de to teigene og er registrert som en lokalt viktig naturtype i kategorien *Intakt lavlandsmyr*. Størrelsen på myra tilsier minimum verdien Viktig (B), men pga. store inngrep med torvtekt er den gitt lokal verdi (C) da myr er en sjelden naturtype i Askim. Utover en registrering av den vanlige arten hvitmyrak på Rudsmosen, foreligger det ingen funn som kan lokaliseres til planområdet i Naturbasen (DN 2010) eller i Artskart fra Artsdatabanken (<http://artskart.artsdatabanken.no/FaneArtSok.aspx>).

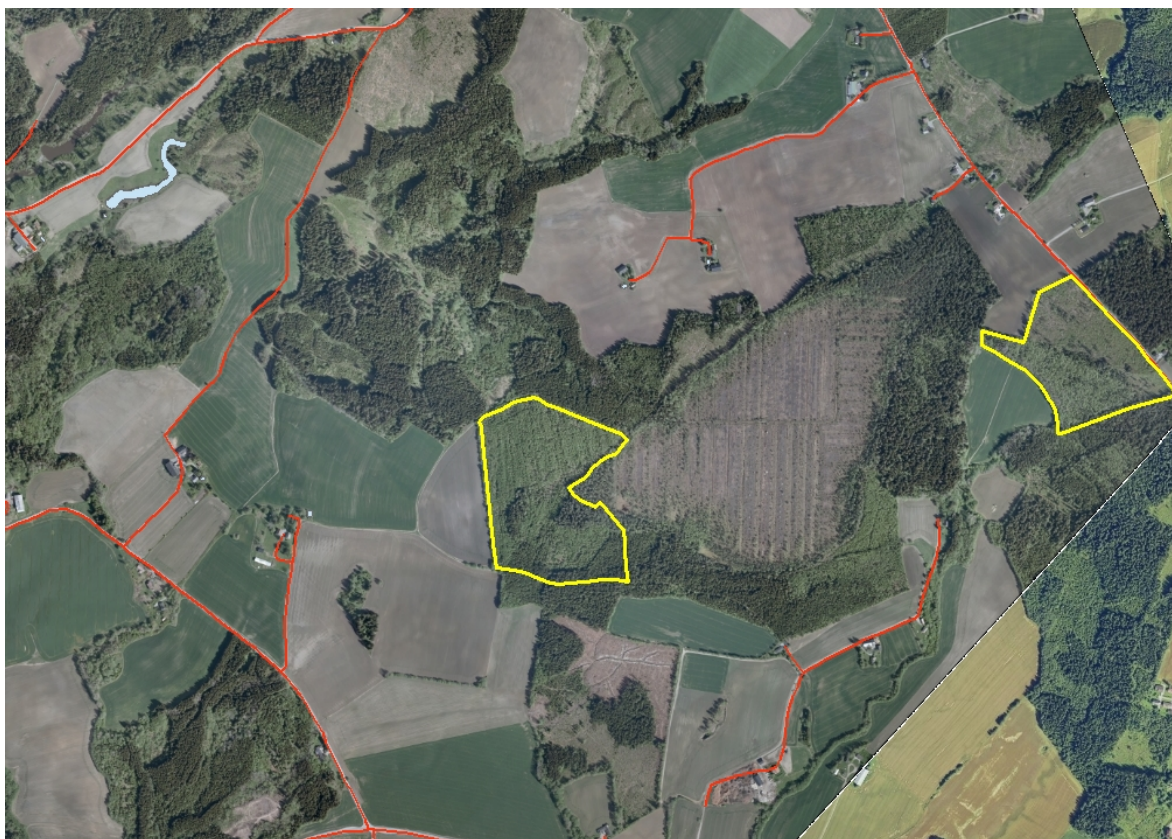

Fig. 5. Rudsmosen sees litt til høyre for midten av figuren. Selve mosen er for mange arter for våt til at den kan forseres. En oppdyrking helt inntil myrkanten slik den gule figuren viser vil føre til at det dannes en ferdselsrestriksjon i landskapet, og dermed økt fragmentering.

5 VURDERING AV TILTAKET

5.1 Tiltakets betydning for naturmiljøet

Da det ikke er påvist verken sjeldne eller hensynskrevende arter eller forekomst av prioriterte naturtyper i noen av de to teigene, er det ikke sannsynlig at prosjektet vil ha noen direkte negativ effekt for biomangfoldet på de vurderte arealene. Teig 1 berører imidlertid den avsatte buffersonen omkring den prioriterte naturtypen Rudsmosen og har dermed en indirekte effekt.

Myr er en sjelden naturtype i kommunen og totalt sett en sjelden naturtype på marine avsetninger i lavlandet da disse i stor grad har blitt dyrket opp. Rudsmosen er kraftig berørt av torvtekt og i den forbindelse har grunnvannsstanden i myra blitt senket. Torvtekten har imidlertid medført at også overflaten på myra har blitt senket slik at myra fortsatt har kvaliteter som naturtypen myr. Ytterligere senkning av grunnvannspeilet er imidlertid en trussel mot myras kvaliteter og det bør derfor legges vekt på at dyrkingstiltaket ikke medfører at grunnvannstanden senkes.

På bakgrunn av den nye avgrensningen av myrkanten på kartet ble grensen for den prioriterte naturtypen justert og tillagt en bufferson på 25 m. Dette medførte at det overlappende arealet mellom teig 1 og naturtypen ble mindre, men dyrkingprosjektet berører fortsatt buffersonen rundt myra, se figur 6.

5.2 Avbøtende tiltak

For å unngå at myrkanten punkteres, og for å sikre en egnet passasje for faunaen langs vestsiden av Rudsmosen, anbefales det å trekke deler av grensen for nydyrking noe vestover slik at den havner utenfor avgrensningen av naturtypen. Det dreier seg her om små justeringer og totalt sett vil denne justeringen ikke dreie seg om mer enn ca. 2 daa reduksjon av totalarealet av teig 1, se figur 7.

Fig. 6. Avgrensningen av naturtypen ble gjort mer nøyaktig og tillagt en smalere buffersone på 25 m, men fortsatt er det litt overlapp mellom det planlagte nydyringsarealet og naturtypen.

Fig. 7. Som avbøtende tiltak foreslås det at det etableres en buffersone/korridor på minst 25-30 m utenfor myra.

6 REFERANSER

- Askim kommune 2010. Natur2000. Elektronisk database med oversikt over viktige lokaliteter for vilt og annet biologisk mangfold. Utskrift august 2010.
- Brevik, T. 2002. Informasjonsskriv om torstrørvirksomheten på Rudsmosen. Skrivet ligger tilgjengelig for allmennheten i hvilebrakkka på Rudsmosen.
- Direktoratet for naturforvaltning, 1996. Viltkartlegging. *DN-håndbok 11* (revidert internettversjon i 2000). 1-60 + 4 vedlegg.
- Direktoratet for naturforvaltning 2006. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. *DN-håndbok 13*, 2. utgave 2006: 1-258 + vedlegg.
- Direktoratet for naturforvaltning 2010. Naturbasen. Direktoratet for naturforvaltning. Database for arter og naturtyper. <http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn>.
- Fremstad, E. & Moen, A. (red.) 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. – *NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. bot. Ser. 2001-4*: 1-231.
- Kålås, J.A., Viken, Å. og Bakken, T. (red.) 2006. *Norsk Rødliste*. Artsdatabanken, Norway.
- Wergeland Krog, O.M. 2003. Biologisk mangfold og vilt i Askim. Kartlegging av- og tiltak for bevaring av viktige områder for biologisk mangfold og vilt. 46s. + vedlegg.